

Madjalah 70 tahun GIM

Pudji sjukur katong naikan par Tuhan Jesus karena Antua pung sajang katong bisa kasi keluar Madjalah Edisi Spesial ini

'Kultur deng iman akang musti badjalang sama sama'

GIM PUSAT KINDOK

70 taong Tuhan badjalang deng Geredja Indjili Maluku (GIM). Tuhan seng kastinggal dan Tuhan sajang GIM.

Hari ini orang Maluku di tanah perantuan, lia deng njata Tuhan tolong, Tuhan ada sama sama deng GIM dari mulai GIM badiri sampe hari ini di umur jang ke 70 taong ini. Djatuh-bangong, sanang-susah, tatawa-manan-gis, samua GIM su rasa.

Geredja Indjili Maluku adalah erfenis jang generasi pertama Maluku kastinggal voor generasi penerus di Belanda. Generasi muda deng generasi tua mari sama sama baku gandeng tangan, djaga katong pung erfenis.

Madjalah GIM edisi spesial adalah satu karja dari generasi penerus Maluku di Belanda. Semoga Madjalah ini bisa tolong

katong untuk inga kombali sedjarah GIM. Madjalah ini djadi satu tulisan jang bantu katong untuk sama sama dudu pikir apa jang musti katong biking untuk djaga katong pung erfenis dari generasi pertama. Semoga Madjalah ini djuga bisa buka katong pung mata bahwa kultur deng iman akang musti badjalang sama sama. Pada akhirnya bestuur Sinode,

para pendeta, deng Badan Madjelis Geredja mau bilang salamat hari djadi GIM. Mari katong sama sama panggajo, toma madju, supaja Api Indjil akang tarus manjala di katong pung hati deng geredja.

Salam Kasih.

'God wandelt al 70 jaar met ons mee, maar we nemen dit voor lief'

EPHRAIM PATTY

De 31-jarige Michael Willy Patawala werd eerder dit jaar bevestigd als een van de vijf nieuwe predikanten die de GIM rijk is. Daarnaast is hij ook druk bezig om voor meer verbinding te zorgen tussen de kerk en de jongeren. En dat terwijl het eigenlijk niet eens de bedoeling was om een paar jaar geleden weer in Nederland te belanden. "Maar dit is Gods plan. En ons staat samen een grote taak te wachten."

Ds. Michael Willy Patawala

Michael Willy Patawala groeide op in Tiouw op Saparua en studeerde van 2008 tot 2012 aan de Universitas Kristen Satya Wacana op Midden-Java, waar hij zijn bachelor in Theologie behaalde. "Nadat ik een paar jaar voor verschillende internationale hulporganisaties werkte in en rondom Jakarta, rondde ik tussen 2016 en 2017 de master opleiding Theologie en Religiewetenschappen af aan de Vrije Universiteit Amsterdam, met als specialiteit leiderschap", vertelt de predikant. Hierna werkte hij een aantal jaren voor een mensenrechtenorganisatie op West Papua. "In de jaren dat ik daar woonde en werkte richtten we ons vooral op het betrekken en het stimuleren van de lokale gemeenschap."

Het is dan ook niet gek dat hij zich hier nog meer in wilde verdiepen en in 2019 startte hij met de Master Social Studies, onder meer gericht op mensenrechten en conflictsituaties. "Eigenlijk wilde ik deze studie volgen in Australië of Engeland, maar omdat het in die landen moeilijk voor me was om een studiebeurs te ontvangen, kwam ik wederom in Nederland terecht. Deze keer bij de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Niet dat ik daar heel teleurgesteld over was hoor, ik hou van Nederland en ik voel

me hier thuis. En het bleek ook Gods plan te zijn voor mij, want anders zou ik nu niet verbonden zijn aan de GIM."

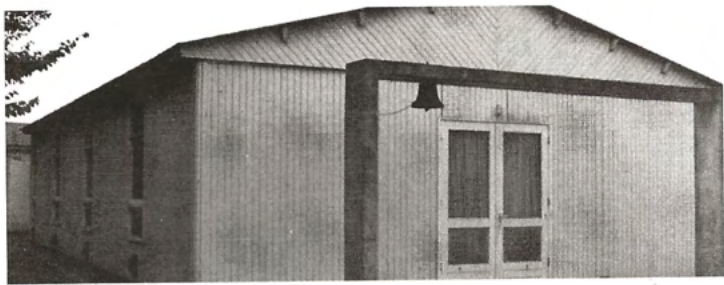
Beleidsplan

Zijn oom Stefan Batawangge volgde de opleiding tot predikant via de GIM, die nu inmiddels alweer enkele jaren bestaat, en hij informeerde het synode bestuur over de jonge theoloog. Dit leidde er uiteindelijk toe dat dominee Patawala in december zijn intrede zal doen als voorganger in Lunteren en in juni volgend jaar ook in Barneveld. Daar gaat hij ook naartoe verhuizen. De GIM vroeg hem echter niet alleen om als predikant toe te treden, maar ook om onderzoek te doen onder haar gemeenteleden. Dit om tot een beleidsplan te komen over de toekomst van de kerk. "Een van de belangrijke vragen is hierbij hoe we de afstand kunnen verkleinen tussen de kerk en de jongeren in onze gemeenschap."

Dit onderzoek pakt hij aan zoals hij eerder ook in West Papua te werk ging. "Het is belangrijk om met iedereen in gesprek te gaan en goed te luisteren naar wat er speelt." Daarom heeft dominee Patawala ten tijde van dit interview al in 46 GIM gemeentes bijeenkomsten gehad. "Mede dankzij de support van de plaatselijke kerkraden en predikanten waren dit mooie en open gesprekken, vooral ook dankzij alle gemeenteleden die hieraan deelnamen."

Tijdens deze bijeenkomsten probeert hij zoveel mogelijk de gemeenteleden te laten praten. "We beginnen dan met de volgende vragen: Waar denk je aan als je aan de GIM denkt? Wat wil je, wat verwacht je? En wat is hiervoor nodig?" Volgens de dominee is het juist van belang om bij de gemeenteleden te beginnen. "Pas als je weet wat er echt speelt, kun je een beleidsplan op gaan stellen."

.....vervolg op pagina 8 ▸

Kerkbanken - collegebanken

Opgroeien in de Molukse gemeenschap in Tiel, ervaar ik als een rijkdom. Het heeft mij veel lessen geleerd, die ik tot op de dag vandaag nog toe pas in mijn leven.

HENRY TIMISELA

Tiel - In de jaren tachtig van de vorige eeuw, was mijn moeder kerkenraadslid van de Geredja Indjili Maluku. Zij is tot haar laatste dag nauw betrokken gebleven bij de vrouwenorganisatie en het reilen en zeilen van haar 'djemaat'. En wanneer ik als kleine jongen dan de erediensten bijwoonde, in die oude houten kerk aan de rand van de wijk, dan zag ik volle kerkbanken, de muzikaliteit spatte er van af - maar ook de strenge en sobere gezichten van de oudere eerste generatie Molukkers.

Maar alleen op zondag en alleen tijdens de dienst. Want als er daarna een koffietafel was, of andere kerkelijke activiteiten - dan kon je het gelach al vanaf de andere kant van de wijk al horen. Ik bewaar warme herinneringen aan die tijd. Die kerkelijke vorming dank ik aan mijn ouders die beiden 'madjelis' zijn geweest, mijn grootvader als gewezen noodpredikant en mijn grootmoeder als zondagsschool lerares destijds in het kamp.

Het is die vorming ook geweest, waardoor ik op latere leeftijd anders leerde kijken naar mensen met een andere geloofsovertuiging. Of een andere migratieachtergrond. Door het doen van je geloofsbelijdenis, leerde ik omgaan met inwijdingsrituelen. Groepsdynamica. Die ik later weer aantrof gedurende mijn loopbaan. Actief zijn als jongere in het veld, in de jaren '90, leerde mij vooral het debat aan te gaan. Op te komen voor rechtvaardigheid. Maar ook om samen te werken om grotere doelen te behalen. Toen in 1997 de internationale seminar 'Church and politics' werd gehouden in Tiel, was ik onderdeel van de organisatie. Verschillende predikanten uit de

Molukken en andere delen van Indonesië verbleven in de fruitstad waar felheid in discussie eerder regel dan uitzondering was. Ik zat op de eerste rij en nam ook die lessen weer mee.

De waslijst aan colleges die ik over de jaren in dat kerkelijk veld heb gevolgd, zijn te veel om hier op te noemen. Je talenten en professie inzetten voor je kerkelijke gemeente, lokale gemeenschap of internationale kwesties is iets dat je vanuit een bepaalde overtuiging

doet. Die wordt ingegeven vanuit je opvoeding, omgeving en andere factoren. Mijn persoonlijke ervaring is dat ik gedurende die colleges altijd liefdevolle mensen om mij heen heb gehad, die het beste met hun gemeenschap voor hebben. In mijn werk als directeur van Museum Maluku put ik daar mijn kracht uit. Ik wens hierbij de Geredja Indjili Maluku een mooi jubileum toe met haar 70-jarig bestaan.

'De kerkelijke vorming in die tijd dank ik aan mijn ouders, grootvader, grootmoeder'

70 JAAR GIM: EEN KERK IN BEWEGING

'Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat'

DS. DR. VERRY PATTY

Corona als een kroon van verandering?

Sinds het voorjaar van 2020 is er veel veranderd in de Molukse omgangsvormen als het gaat om het overlijden en sterven. Om besmetting te voorkomen werden allerlei maatregelen genomen. Uitvaartsdiensten werden alleen toegankelijk voor de familie met een maximum van 30 personen. In gemeenten werd de Malam Penghiburan opgeschort. Het advies van sommige uitvaartsondernemers luidde om de persoonlijke bijeenkomsten op te schorten. Op het moment dat de crisis voorbij was zou een gedachtenisbijeenkomst in alle veiligheid kunnen plaatsvinden om het leven van de overledene samen te vieren.

Tijdens de Corona crisis zijn veel mensen overleden. Het duurde zo lang, dat al die 'after Malam Penghiburan bijeenkomsten' uit het zicht verdwenen. Misschien dat het nog in kleine familiekring plaats vond. Ook het vieren van de 40 dagen ritueel verdween uit het zichtbare rouwverwerkingsproces. Onder tussen zag je machteloos het lijden van de getroffen familieleden vanwege het verlies van een dierbare. Van een afstand zag je hun tranen en eenzaamheid. Hoe kan binnen kerkverband nu op een goede manier afscheid genomen worden om het verlies van een geliefde vanuit het geloof te verwerken?

Waar je vroeger gewoon was mensen thuis op te zoeken of in het rouwcentrum persoonlijke de hand te drukken overheerste tijdens de Corona de onmacht. Het werd vanwege het beheersen van het risico een familie aangelegenheid, waarbij de veiligheid een gezondheid voorrang kregen. De condoleances werd een klinische aangelegenheid met vooral de lange rijen, de mondkapjes, een blik op afstand en een knikje met het hoofd en de rechterhand op het hart. De aanwezigen, die hun medeleven wilden betonen moesten de aanraking via een handdruk, omarming en kus vermijden. Daarna was er nog koffie en snacks, maar in het rouwcentrum ging alles volgens een vastgesteld tijdstip. De bezoeken waar het fysiek contact belangrijk waren werden getransformeerd en

afgevlakt tot een 'doorloopcondoleance'. Verdwenen waren de ontmoetingen thuis in het rouwcentrum of in de kerk, waar de anekdotes, van de overledene gedeeld werden tot in de vroege ochtend. De familie kreeg de gelegenheid om in alle rust het verlies te verwerken. Pas na de ter aarde bestelling konden mensen een laatste groet brengen in de open lucht bij het graf. Meestal nadat de familie al naar huis was gegaan.

Nu de maatregelen sinds het voorjaar van 2022 versoepeld zijn en iedereen weer smacht naar het gewone bestaan blijkt hoe het ritueel van het rouwen in de GIM is veranderd. De Corona heeft mij de ogen geopend hoe wij langzamerhand zijn opgegaan in de westerse leefstijl. Was dit het laatste zetje op weg naar de totale integratie van de Molukse samenleving in Nederland? Er zijn genoeg mensen, die de voorkeur geven om verder te gaan in de 'Corona-modus'. Deze aanpak is voor een gezin gemakkelijk en overzichtelijk te organiseren. De familie kan zich volop richten op de komende dagen, waarin er afscheid genomen kan worden in alle rust en stilte. Ik denk zelf, dat je binnen de kerk al deze ontwikkelingen goed moet doordenken. Gaat het om het gemak van de organisatie of de verwerking van het verlies? Is een goede combinatie mogelijk? Hoe kunnen we anno 2022 mensen als kerk nabij zijn in allerlei verliessituaties? Wat staat ons als Molukse kerk en

mensen die geloven in de Opgestane Heer te doen om mensen te troosten? Hoe kunnen wij hen liefdevol te ondersteunen als zij getroffen worden met de dood van mensen met wie zij samen altijd in het leven hebben gestaan? Degenen, voor wie zij in lief en leed zorgden of door wie zij verzorgd werden? Hoe kunnen ze als mensen van God met troost en inspiratie hun levensweg vervolgen? Aan de vooravond van de viering van 70 jaar Molukse kerk in Nederland zullen wij ons als kerk hierover moeten uitspreken. Hoe gaan wij in de kerk om met de gebruiken, die wij overgedragen hebben gekregen van de eerste generatie Molukkers? Wat betekent dit voor onze identiteit als Molukse christen in Nederland? Blijft alles hetzelfde of staan wij ook open voor nieuwe ontwikkelingen en andere vormen van troost en nabijheid? Die gedachtenwisseling zal in alle openheid gevoerd moeten worden in de GIM.

Liturgische verwerking in context

Wat betekent dit nu we voor de poort staan van het eeuwfeest van de GIM in 2052? Als predikant ben ik in de eerste helft van het jaar 2022 meer dan eens bevraagd op de toekomst van de GIM. Val

er nog wat te vieren met het 70 jarig bestaan van de GIM? Daarbij werd vooral de nadruk gelegd op het teruglopend leden-tal en dus ook dito financiële draagkracht. Zijn we in staat om met onze geschiedenis en traditie in Nederland alsook onze gebouwen en faciliteiten zo te handelen, dat wij zowel in geestelijke als materiële zin groeien als Molukse kerk? Hoe kunnen wij naast een verantwoord beheer van het stenen kerkgebouw, ook daadwerkelijk bijdragen aan de geestelijke opbouw van een kerkgemeente als de GIM? Als Molukse kerken in Nederland blijft het een uitdaging zorg te dragen voor de gebouwen. Waar is het beheer op gebaseerd? In deze zin spreken we over het onderhoud van de 'dode stenen' van het kerkzijn. Daarnaast zal de nodige aandacht uitgaan naar de 'geestelijke stenen' oftewel de opbouw van de gemeente via het geloofsonderwijs. In hoeverre is de GIM in staat om zich te wijden aan beide opdrachten om zich als kerk van Jezus Christus te manifesteren? Als GIM beschikken we over 20 eigen kerkgebouwen. De situatie blijft ingewikkeld, omdat we ook gebruik maken van 24 kerkgebouwen, die nog onder de oude KVR constructie vallen.

Op zaterdag 2 oktober 2022 leverde ik te Twello een bijdrage aan de Inspiratiebijeenkomst over 'Eigenaarschap plaatselijke Molukse KVR kerkgebouwen'. Wat heb je nu als pendeta te zeggen als het gaat om bezit, gebouwen en geloof. In mijn voorbereiding maakte ik dankbaar gebruik van opmerkingen van gemeenteleden, die n.a.v. mijn zondagse preken met mij in gesprek gingen. In de maand augustus en september had ik 2 gelijkenissen behandeld uit het Evangelie van Lukas. Het ging om 2 verhalen uit hoofdstuk 16, te weten die van de slimme dienaar en als tweede de parabel over de rijke man en Lazarus. Die verhalen hebben mijn ogen geopend, waar het in de Bijbelse levenswereld omgaat. Niet om het verzamelen van rijkdom en fortuin en succes op korte termijn, zoals de rijke man en de slimme dienaar beoogden, maar om te leven in rechtvaardigheid. In hun pogingen om te elfde ure hun bestaan fortuinlijk te

kunnen beheersen dragen de 2 rijke mannen géén namen. Hoe maak je nu naam in het leven als je zelf met géén naam geduid wordt? Lazarus is de enige persoon, die in de twee vertellingen naamdrager is. Zijn naam betekent "God heeft geholpen". In het verlengde van de betekenis van zijn naam is hij in de hemel terecht gekomen aan de tafel van Abraham, de vader van alle gelovigen.

Door de gesprekken met gemeenteleden zag ik een diepe relatie tussen deze gelijkenissen. Het vormt één geheel. Beide verhalen zijn complementair. Het daagt ons uit als kerk en als persoon. Daarbij gaat het om de wijze hoe je je verhoudt tot de A/ander. Zie je in de ander ook de Ander, de Vader, die de Schepper is van hemel en aarde? Of zie je de ander als een mens, die vanuit jouw standpunt een lagere positie bekleedt dan jijzelf? De focus van hoofdstuk 16 is opmerkelijk. In de kerk en in het geloof zou het niet moeten gaan om bezit, geld en rijkdom alleen. Onze kijk daarop moet gebaseerd zijn op de rechtvaardigheid van God. Lukas 16 zet ons een spiegel voor om aan zelfreflectie te doen: *Bagaimana mau katja diri? Oftewel "Hoe ga je als gelovige om met rijkdom? Wat doe je met je bezit en geld? Maakt het uit als je als gelovige je gedragen weet door je Molukse cultuur en context?"*

Liturgie & culturele vormgeving

Eén van de gemeenteleden wees mij op het belang van vers 10 van Lucas 16:

"10Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie oneerlijk is in het geringste, is ook oneerlijk als het om veel gaat."

Dit is de sleutel om Lucas 16 in zijn geheel te verstaan. Het zou in ons geloof en in de kerk niet moeten gaan om rijkdom en bezit. Lucas toont ons ook dat de keuze voor het eeuwig leven reeds in het nu plaatsvindt, vooral als wij elkaar als mens recht doen. Van de eerste generatie Molukkers hebben wij onze geloofsgebruiken overgeleverd gekregen. Tijdens de koloniale setting probeerde de Nederlandse overheid samen met de zendelingen om dit alles nog als 'inlands heidendom' te bestempen en uit te bannen. Lang heeft dit stand-

gehouden. Maar door de ontwikkelingen op het gebied van de (inter)contextuele theologie is er een verandering waar te nemen in het geloofsleven in de GIM. Het gaat in het Christelijk geloof niet alleen om de leefcontext van de bringer van het Evangelie; de wereld van de ontvanger is eveneens van betekenis. En niet te vergeten de context. Als we op Ambon zijn merken we hoe het geloofsleven zich daar anders heeft ontwikkeld dan in de Nederlandse GIM-setting. Als kerken participeren wij in een proces, waarin we voortdurend ons verbinden met de A/ander. Hoe verbinden wij ons als Molukse kerk in de interactie met het Evangelie, waarin we geloven en de wereld, waarin we leven? Die context blijft van belang, omdat het dáár gebeurt. Het blijft spannend en dynamisch. Tegelijkertijd zijn wij als mensen van God ons bewust, dat wij Zijn eigen-dom zijn: kami milik TUHAN... En juist die wetenschap geeft ons een identiteit om als Zijn mensen in Zijn kerk ons te manifesteren in waarheid en rechtvaardigheid. Als Molukkers in Nederland hebben wij zo het voordeel van onze Aziatische roots, want de Bijbelse verhalen vinden plaats in de context van Klein-Azië. Als GIM hebben wij net zoals de Nederlandse kerken en de GPM de gelegenheid om onder alle omstandigheden als Lazarus te blijven vertrouwen op de loyaliteit van God, ondanks al de crisissituaties, waarin we ons kunnen afvragen: waar God nu is? Het is misschien ook een vraag die in de eerste periode van het verblijf in Nederland aan bod kwam toen de eerste generatie in het voorjaar van 1951 voet aan wal zetten in de havens van Rotterdam en Amsterdam. Wie stilstaat bij de oprichting van de GIM raakt verbluft over het wonderbaarlijk verhaal. Op doorreis aangekomen in Nederland voor een tijdelijk verblijf volgt eerst het ontslag, waarna een periode van 5 jaar lang wachten aanbrak in de Molukse woonoorden. Daar legden zij onder de spanning - van het niet weten wat de toekomst in Nederland zal brengen - de grondslag voor de oprichting van de GIM. Anno 2022 kijken wij met verwondering terug en blikken wij vooruit.

In de afgelopen decades verscheen er een stroom van verschillende generaties predikanten in de GIM. Hun toewijding aan de Heer van de kerk kende géén grenzen. In verschillende golven kwamen de predikanten te werken binnen de Nederlandse setting. De eerste golf waren de legerpredikanten, die met de KNIL militairen naar Nederland kwamen. Onder hun leiding werd het kerkenwerk georganiseerd naar het model van de Indische Kerk, waar de GPM ook onderdeel van was. In Nederland bleek dat door de gewijzigde politieke omstandigheden op Ambon de wens van de Molukkers in Nederland om een classis van de GPM te vormen géén haalbare kaart was. Officieel verklaarde de GPM dat dit gebaseerd op haar kerkorde, waar er sprake is van territoriaal kerklidmaatschap. Buiten de Molukken was er geen mogelijkheid om lid te zijn van de GPM. Daarnaast was er de kanselboodschap van de GPM, waarin zij haar leden opriep om op de

onafhankelijkheidsdag van de Republiek Indonesië — 17 augustus 1951 - de Republiek Indonesia te erkennen als een God geplaatste overheid. De Molukse kerkgelovigen legden ook het advies van het synodebestuur van de GPM om zich als gastlid aan te sluiten bij de Nederlandse kerken naast zich neer. Praktisch was het een onmogelijke opgave. Want dat betekende voor de Molukse christenen, dat zij voor het kerkbezoek naar de Nederlandse kerkgebouwen zich buiten de woonorden moesten begeven. Op 25 november 1952 werd zodoende een eigen Molukse kerk opgericht: de Geredja Indjili Maluku di Belanda. De distantie, die zowel de GPM en de Nederlandse kerken t.o.v. de Molukse christenen werd positief opgepakt. Het kerkelijk kader nam de ruimte om binnen de GIM het geloofs-leven en de -symbolen vorm te geven. Volgens pdt Dr Pattikayhatu is hier de kern gelegd voor de geloofs-beleving en -uitingen binnen de GIM. "Laeng Sajang Laeng",

"Ale Rasa Beta Rasa" en de Pela gandong relaties zijn gedragsvormen, die in de afgelopen 70 jaar heen het Bijbelse levenshoudingen van de bijbelse liefde hebben beïnvloed en omgekeerd. De levenswijze, die Jezus en zijn volgelingen propageerden heeft ook invloed op de wijze hoe Nederlandse Molukkers elkaar in nabij blijven. De Nederlandse leefwereld heeft ook invloed op het geloofsleven van Molukse christenen. Zo krijgt de (inter)contextuele theologie vorm in de kerkelijke praktijk. De pendeta zal niet met de tijd moeten meegaan, maar via supervisie en begeleiding zich moeten bekwamen om dienstbaar te zijn in het kerkenwerk. De uitdaging blijft hoe predikanten vruchtbaar kunnen bijdragen aan de opbouw van de kerk van Jezus Christus.

Wat betekenen de historische ontwikkelingen van de afgelopen 70 jaar voor de GIM? Voordat de Nederlandse overheid een einde maakte aan het tijdelijk verblijf in Nederland

manifesteerden de legerpredikanten zich als verantwoordelijke gelovigen. Hun houding werd gekenmerkt door trouw. Lucas 16, 10: "10Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat. Zij waren betrouwbaar te midden van de crises, waar maar geen einde aan kwam. In het land van hun voormalige kolonisators creëerden zij in het kerkelijk leven mogelijkheden om voor het aangezicht van God hun gevoelens en teleurstellingen plek te geven en los te laten. In de liturgische setting van de kerkdiensten werd met Maleistalige zang en rituelen het verdriet en de heimwee-aanvallen verwerkt in de woonorden. Voor de afkondiging van de Zelfzorg door de Nederlandse overheid was de GIM al bezig om haar kerkleden pastoraal nabij te zijn. De GIM werd een vrijplaats en gaf ruimte om in de kerk aan identiteitsontwikkeling te doen. Het zijn deze verhalen, die wij op weg naar het eeuwfeest van de GIM mogen doorvertellen. Het zou geweldig zijn als niet alleen in de gemeente, maar vooral binnen de families we in staat zijn om deze verhalen op te tekenen, zodat we in staat zijn van generatie op generatie het verhaal door te vertellen.

'Wat heb je nu als pendeta te zeggen als het gaat om bezit, gebouwen en geloof'

IDENTITEIT, CULTUUR en GELOOF van de Molukkers in Nederland

Ds. MICHAEL WILLY PATAWALA

70 taong orang Maluku ada di tanah rantau berjuang voor ta-hang dong pung warisan “Iman, Identitas, deng Kultur” yang generasi pertama kastinggal. Generasi pertama Maluku datang di negeri Belanda tahun 1951. Dong berjuang deng air mata, tikang lutut berdoa supaya dong pung “Identitas, Iman, deng Kultur” akang tetap hidop di tanah rantau.

“Kultur, Identitas, deng Iman” adalah senjata yang generasi pertama pake saat dong ada dalam pergumulan hidop di tanah rantau. Deng “Senjata Iman” generasi pertama kasbadiri Gerredja Indjili Maluku (GIM) di Belanda. Deng “Senjata Identitas deng Kultur”, generasi pertama berjuang voor dapa “Wijk deng Stichting”.

Hasil dari program “Batjarita di Rumah Hua” yang di biking di 60 jemaat GIM di Belanda, kasitunju kalo “Kultur, Identitas, deng Iman” akang su seng bajalang sama-sama. “Warisan Kultur deng Identitas” akang labe hidop di jongere generasi. “Warisan Iman” akang labe hidop di oudere generasi. Tagal itu, hubungan antara generasi jongere deng generasi oudere di dalam gereja Maluku di Belanda akang jadi jauh.

TIGA TUNGKU. Tagal itu pada perayaan hari ulangtahun GIM yang ke 70, beta ingin ajak orang Maluku di tanah Belanda untuk inga kombali filosofi “TIGA TUNGKU”. Orang Maluku jaman dolo dong mamasa pake tiga batu tungku. Sampe skarang juga orang Maluku di kampong masih mamasa pake tiga tungku. Altijd musti pake tiga tungku, seng bisa memasa cuma deng dua tungku saja. Kalo mamasa hanya deng dua batu tungku, kualiti atau panci yang ada isi makanang akang bisa jatuh atau tumpah. Tiga buah batu tungku yang orang Maluku

di tanah Belanda punya adalah Wijk, Stichting, deng Kerk. Tiga batu tungku ini akang seng bisa tapisah.

Penelitian yang beta biking di jemaat-jemaat GIM kastunju kalau “TIGA TUNGKU” akang ada tapisah. Jongere generasi labe aktif di dua batu tungku “Identitas deng Kultur (Wijk deng Stichting)”. Oudere generasi yang pegang satu batu tungku “Iman (kerk)”.

Kasisatu kombali hubungan antara generasi. Pada umur GIM yang ke-70, beta ajak orang Maluku di Belanda supaya sama-sama buka mata, telinga deng hati voor dudu batjarita tentang bagaimana kasi satu “Iman, Identitas, deng Kultur” kombali, deng bagaimana kasikuat dan kasisatu kombali hubungan antara generasi jongere deng generasi oudere di dalam gereja.

MENDENGAR. Jongere generasi adalah generasi masa depan. Dong pung tugas voor jaga warisan “Iman, Identitas deng Kultur” orang Maluku di tanah Belanda. Tagal itu beta ajak supaya mulai sakarang oudere generasi kasi kesempatan voor jongere generasi voor bicara deng kasi kaluar jongere generasi pung isi hati tentang pelayan GIM. Pemimpin Gereja GIM juga musti mulai biking kegiatan-kegiatan gereja yang bisa biking jongere generasi deng oudere generasi dudu sama sama deng batjarita tentang Kultur, Iman, deng Identitas orang Maluku di tanah Belanda. Pemimpin gereja juga musti mulai biking kegiatan-kegiatan gereja yang ada hubungan deng Identitas, Iman, deng Kultur Maluku.

Dengar Ana-Ana Muda pung Suara. Jongere generasi juga musti dapa kesempatan voor pimpin gereja. Tagal itu, beta ajak supaya oudere generasi deng pemimpin gereja saat ini musti mulai dengar jongere generasi pung suara, apalai waktu pemimpin gereja mau ambil keputusan gereja, jongere generasi juga musti dapat kesempatan voor bicara. Maar, “apakah oudere generasi su siap voor kasi lapas status deng posisi sebagai pemimpin gereja yang dong su pegang puluhan tahun? Apakah oudere generasi deng jongere generasi mau duduk batjarita deng tukar pikiran sama-sama? Apakah oudere generasi su siap mau dengar deng iko suara hati dari jongere generasi?”.

Jongere generasi adalah anak cucu orang Maluku di tanah Belanda. Dong bukang orang asing, dong juga pung hak dan tugas yang sama dengan oudere generasi voor jaga deng pimpin GIM.

GEREDJA MALUKU. Di umur GIM yang ke-70, beta mau ajak pemimpin gereja dengan anggota jemaat sama-sama kasimasuk kembali Identitas dengan Kultur Maluku ke dalam gereja. GIM adalah gereja Maluku, bukan gereja Belanda. Anggota jemaat GIM yang ada di tanah Belanda musti bawa kembali warna Maluku ke dalam gereja.

Kultur dengan Identitas Maluku. Alat-alat musik asli Maluku, Tifa, Ukulele, Gitar, Suling, adalah bagian dari Identitas dengan Kultur Maluku. Katong pung ibadah Ahad akang lia manis kalau katong bisa pake alat-alat musik Asli Maluku. Kalau ada kerkkoor dengan gospel group manyanyi dalam ibadah ahad juga labe manis lai. Apalai kalau katong pake bahasa Malayu Ambon pasar dalam ibadah. "Bahasa Malayu Ambon pasar" adalah Bahasa ibu orang Maluku. Tagal itu, beta mau ajak

para pelayan GIM, Pendeta, Badan Majelis Gereja (BMG), dengan anggota jemaat supaya mulai pake "Bahasa Malayu Ambon hari-hari" di dalam kegiatan-kegiatan gereja dan ibadah ahad. Cuma "Bahasa Malayu Ambon pasar" yang orang Maluku di tanah Belanda mangarti.

70 tahun, bukang waktu yang pende. Katong samua su lia kalo Tuhan sayang dan jaga orang Maluku di Belanda. Perjalanan pelayanan dengan pengumpulan GIM selama 70 taong bukang perjalan yang gampang. Jatu, bangong, manangis, dengan tatawa jadi makanang GIM selama 70 tahun.

'alat-alat musik asli Maluku, tifa, ukulele, gitar, suling, adalah bagian dari identitas dengan kultur Maluku'

.....vervolg van pagina 2, ds. Michael Willy Patawala, 'God wandelt al 70 jaar met ons mee, maar we nemen dit voor lief'

Afstand

Het onderzoek verloopt goed, er komen duidelijke punten naar voren. "Zo is afstand een begrip dat vaak voorkomt tijdens de gesprekken. Afstand tussen de ouderen en de jongeren en soms ook tussen de kerkelijke leiders en de gemeenten. Die afstand moeten wij samen zien te verkleinen en hierin is een belangrijke rol weggelegd voor de GIM zelf. Dit zijn ook zeker punten waar het synode bestuur mee aan de slag wil gaan, anders zou ik ook niet zijn gevraagd om dit onderzoek te doen."

De taalbarrière wordt ook geregeld genoemd in de gesprekken, maar dit wordt niet als grootste reden opgegeven voor wat betreft de afstand tussen de GIM en haar gemeenteleden. "De tijdsgeschiedenis speelt ook een belangrijke rol, de kerk is niet meer zo'n belangrijk onderdeel voor Molukse jongeren als je dat vergelijkt met eerdere generaties. Zo werd aangegeven dat kinderen en jongeren ook steeds meer worden beïnvloed door de westerse cultuur waarin ze opgroeien en waarin ze zelf kunnen kiezen wat ze willen."

Het is nog te vroeg om al met antwoorden te komen omdat het onderzoek nog niet is afgerond, maar tijdens de gesprekken werden er al verschillende ideeën aangedragen. "De meeste activiteiten die worden aangeboden aan de gemeenteleden zijn gericht op ouderen. Er moet dus meer worden gedaan om jongeren te betrekken."

Samenwerken

"Wat ik daarnaast tot nu toe hoor en zie is dat veel jongeren zich vandaag de dag vooral heel erg bezighouden met de Molukse geschiedenis, met hun identiteit en onze cultuur. Religie komt daarna pas. Terwijl dit juist ook hand in hand kan gaan, de kerk maakt ook deel uit van de erfenis van de eerste generatie. God wandelt al 70 jaar met ons mee, maar we nemen dit voor lief." Volgens de dominee moet er dan ook samen op zoek worden gedaan naar de balans tussen identiteit, cultuur en religie. "Denk dan bijvoorbeeld aan gezamenlijke activiteiten met stichtingen en wijkraden. De kerk moet open staan om samen te werken."

Tijdens de viering van het 70-jarige bestaan in Drachten worden de belangrijke punten toegelicht die tot nu toe uit het onderzoek naar voren zijn gekomen. En hoewel dominee Patawala positief is over de tot nu toe genomen stappen, geeft hij aan dat het om een proces gaat dat niet vandaag of morgen is afgerond. "De uitkomsten uit dit onderzoek geven nog geen garantie dat de veranderingen ook daadwerkelijk plaats zullen vinden, maar we zullen er wel alles aan doen om dit te bewerkstelligen. Dat zal ook niet in een jaar tijd gebeurd zijn en het is een grote taak, maar ik ben ervan overtuigd dat de GIM een mooie toekomst tegemoet gaat als wij ons hier allemaal voor inzetten."

IN MEMORIAM

Met het oog op de 70e verjaardag van de Geredja Indjili Maluku, laten we de Heer van de Kerk loven en danken. Ondanks vele tekortkomingen en zwakheden laat de Heer de Geredja Indjili Maluku leven en zich ontwikkelen.

Een zelfstandige kerk die voor het leven van haar dienaren zorgt, zonder afhankelijk te zijn van welke instantie of overheid dan ook. Als de GPM in Maluku de GBM (de onafhankelijke tak) van de Indische Kerk zou worden op 6 september 1935 (toespraak van de voorzitter van de GPM Synode ter gelegenheid van de verjaardag van de GPM 6 september 2022) dan is de Geredja Indjili Maluku op 25 november 1952 een onafhankelijke kerk geworden.

Laten wij in lofprijzing en dankzegging tot de Heer komen, laat ons elkaar aansporen om de eerste generatie een moment te gedenken, zij die het eerst in Nederland arriveerden en worstelden om zich een kerk de vestigen op voorspraak van meerdere legerpredikanten en een burger-predikant:

Zij die het eerst in Nederland arriveerden en worstelden om zich een kerk de vestigen.

Pdt. A.P. Hattu	Pdt. P. Leatomu	Pdt. A.Z. Sahetapy
Pdt. J. Keiluhu	Pdt. S. Metiary	Pdt. H. Supusepa
Pdt. J. Lawalata	Pdt. D.S. Pesulima	Pdt. J. Uneputty

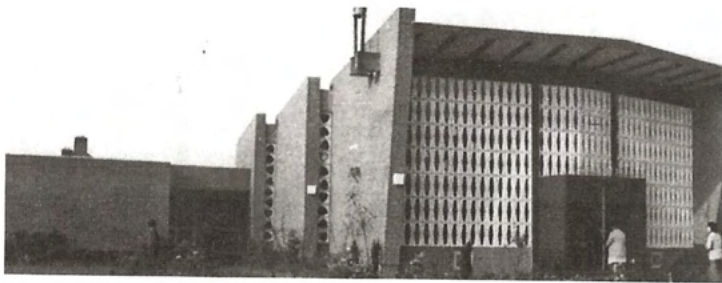
om vervolgens predikanten te blijven toevoegen als resultaat van de opleiding die door ds. W.H. Tutuarima werd geleid, als volgt:

Pdt. F. Dobberd	Pdt. M. Pattinasarany	Pdt. Z. Siahaya
Pdt. J. Kapel	Pdt. J. Pentury	Pdt. J.D. Sitanala
Pdt. J. Laisina	Pdt. I.C. Piris	Pdt. D. Talubun
Pdt. J. Layan	Pdt. P. Ralahalu	Pdt. S. Tanate
Pdt. P. Manuputty	Pdt. J. Rangkauw	Pdt. A. Tapilaha
Pdt. A. Matulesy	Pdt. S. Reawaru	Pdt. A. Temmar
Pdt. F. Mustamu	Pdt. M. Sahetapy	Pdt. A.F. Tutkey

Dit zijn de dienaren van de Heer die zich opofferden opdat de Geredja Indjili Maluku zou leven en bloeien tot nu toe.

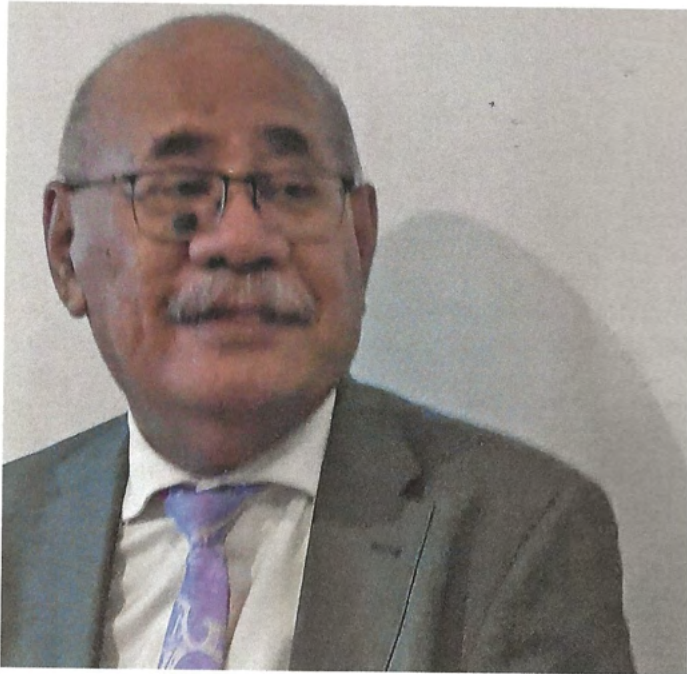
We gedenken hen allen in de volle overtuiging, dat hun inspanningen, werk en toewijding een zegen blijven opdat de Geredja Indjili Maluku kan blijven groeien en ontwikkelen en kan standhouden en voortgezet worden voor en door de komende generaties.

70 JAAR GIM IN HET PERSPECTIEF VAN DE MOLUKSE GELOOFSHOUDING SUPU-NO'O'E-REPE

PDT. DR. Z.P. PATTIKAYHATU

Dit artikel is een persoonlijke terugblik op 70 jaar GIM, tenminste voor zolang ik werkzaam ben binnen de GIM. Want met de viering van 70 jaar GIM ben ik precies 35 jaar werkzaam binnen de GIM te weten op 8 September 1987 werd ik bevestigd in Vught/Lunetten als predikant van de GIM. Ik werd ingezegend door predikanten van de eerste generatie: Pdt S. Metiary, Pdt A. Tutkey, Pdt S. Rewaru, Pdt D. Anakotta-Timmer, Pdt S. Pattinama en Pdt J.M. Sapuletej. Twee maanden later bij de viering van 35 jaar GIM in Vaasen op 28 November 1987 werd tijdens de viering het boek "de Wonderbaarlijke Spijziging" uitgebracht (ik was een lid van het redactieteam).

Nu 35 jaar later probeer ik voor mezelf de balans op te maken en de vraag te beantwoorden wat het mij heeft gebracht, vooral in het perspectief van 70 GIM.

Als ik nu de balans opmaak dan doet het mij terugdenken aan mijn studietijd te Kampen. Mijn studie theologie in Kampen aan de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerken die ik heb afgerond op 30 Augustus 1985. Het doet mij vooral terugdenken aan de tijd dat ik de studie moest afronden met het schrijven van een doctoraalscriptie. Deze scriptie kwam er, en ik koos ervoor om het te betitelen met "Pergumulan. De betekenis van de relevante E.A.T.W.O.T.-elementen (Oecumenische Organisatie van Derde Wereld Theologen) voor het Molukse

Theologisch denken als een fase in het proces van theologisch bewustwording." Ik kwam tot deze keuze doordat mijn bezigzijn met theologie destijds- en nog steeds- verbonden is (geweest) met mijn Molukker-zijn. Maar wat, en welke zaken zouden dan beschreven moeten worden?

Tijdens een vergadering, die ging over de overdracht van rijks kerkgebouwen in Molukse beheer, wist ik ineens waar ik naar zocht. Mijn doctoraalscriptie zou moeten gaan over de ontwikkeling van het eigen Molukse theologisch denken.

Dat uitgangspunt kreeg verdere verduidelijking omdat de theologische ontwikkelingen in de Derde Wereld destijds te vergelijken valt met de eigen Molukse theologische ontwikkeling. Want ook bij de Molukkers was er een theologische bewustwording op gang gekomen, zodat verworvenheden op het gebied van religie, taal en cultuur uit het verleden kritisch bekeken en verwerkt werden. En ondertussen heeft deze bewustwording op theologisch vlak zijn vruchten afgeworpen.

Zo zegt de Indiase theoloog D.T. Niles, "dat volgens hem het Evangelie naar Azië is overgebracht als een potplant die met pot en al in de aarde is geplant. En zeker ook mooie bloemen te zien heeft gegeven, maar die pot is niet gebroken en daardoor is het geen Aziatische plant geworden".

Emilio Castro, een voormalig directeur van de afdeling zending van de Wereldraad van Kerken, voegt eraan toe: "Wat we nu echter meemaken is het breken van de pot". Zodoende kreeg men een ontwikkeling te zien, waarbij verschillende vormen van bevrijdingstheologie zich lieten gelden, zodat op verschillende plaatsen en in andere culturen theologische bewegingen ontstonden die gericht waren op bevrijding. Bij de zwarten in Amerika kreeg men de 'Black Theology', in Latijns-Amerika 'de Theologie van de Bevrijding', in Azië 'de Aziatische Theologie in de context van andere religies' en in Afrika 'de Afrikaanse Theologie'.

Zo trok dit alles in flitsen en flarden aan mij voorbij toen ik bezig was met het schrijven van dit artikel. Zijn we binnen de GIM verder gekomen in de theologisch bewustwording en ontwikkeling? Er wordt gezegd dat je vooruitgang en progressie achteraf en naderhand pas kunt opmeten. Dat is waar, ik dank onze Lieve Heer dan ook dat Hij mij steeds de kracht en de inspiratie door anderen gegeven heeft

om steeds aan de theologische bewustwording en ontwikkeling binnen de GIM te werken. Want persoonlijk heeft het geresulteerd dat ik op 5 December 2013 promoveerde (PhD studie theologie) aan de VU Amsterdam met het proefschrift "Van Binnenuit. De Psalmen vertaald in de landstaal van Nusalaut", en verder is er een positieve en respectvolle waardering over de verworvenheden op het gebied van religie, taal en cultuur die mij in staat stelde om de hele Nieuwe Testament (Leijdecker-versie) en de Pentateuch (de 5 boeken van Mozes) te vertalen in de Bahasa Tanah (bahasa Alune). Maar bovenal is dit artikel een ode aan de 'founding fathers' van de Geredja Indjili Maluku.

70 jaar GIM

Op 17 Augustus 1951 werd naar aanleiding van de viering van de onafhankelijkheid dag van de Republiek Indonesië, door de GPM op Ambon een kanselboodschap uitgegeven waarin alle leden van de moederkerk werden opgeroepen om de Republiek Indonesië te erkennen als een door God geplaatste overheid. Deze kanselboodschap werd 2-talig in de nieuwsbrieven van de Nederlandse kerken uitgegeven.

Het eerste Synodaal Bestuur werd gevormd door:

Pdt A.Z. Sahetapy - voorzitter
Pdt J. Uneputty - vice-voorzitter
Pdt D.S. Pesulima - 1e secretaris
Penatua W. Tuhusula - 2e secretaris
Bestuursleden Pdt S. Metiary
Penatua M. Sopamena.

Een wonderbaarlijke geschiedenis van de oprichting van een nieuwe kerk door mensen die ontheemd raakten, maar erg strijdbaar waren omdat zij het geloof als levenskompas hadden. En daarmee zouden zij het overleven, in welke situatie men ook zou terecht komen. Dit doet me denken aan het roepings-verhaal van Abraham, die huis en haard, land en familie moest verlaten, en gaan naar het land dat God hem wijzen zal, Genesis 12, 1.

Maar ook de oprichting van de GIM met het geloof als kompas en op de vooravond van de oprichting de viering van het Heilig Avondmaal, doet mij denken aan verhalen van de uitverkiezing van de discipelen: Jezus ging de berg op om te bidden. En na een nacht bidden werd Hem 12 apostelen gegeven (Lukas 6, 12-16), die het fundament zouden worden

van de kerk: *Op deze petra zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten van de hel zullen haar niet overweldigen,*

Mattheüs 16, 18.

En over het solidair zijn met het rechtvaardig streven van het kerkvolk naar een vrije Republiek der ZuidMolukken doet mij denken aan een ingezonden stuk van pdt W.H.T. Tutuarima naar aanleiding van de viering van de eerste lustrum van de Republiek der Zuid Molukken. In dit ingezonden stuk gaf pdt W.H.T. Tutuarima vanuit de eigen context een theologische-Bijbelse invulling aan de Molukse strijd- en eensgezindheid kreet van weerbaarheid MENA MURIA.

De woorden MENA MURIA zijn etymologisch gezien afgeleide van de Bahasa Tanah woorden *ëmena* met de betekenis 'voor', en *ëmori* met de betekenis 'achter'. Met andere woorden pdt W.H.T. Tutuarima geeft een voorbeeld van de persoonlijke en algemene omgang met God oftewel Alamana en Alaruhi.

Door dit stuk de titel te geven van Volharderen omdat je weet hebt, verbonden met de tekst Job 19, 25: *"Ik weet mijn Redder leeft"* verwijst pdt W.H.T. Tutuarima naar

het begrip corporatieve persoonlijkheid in Israël. De voorstelling van de Hebreeuwse voorouders over corporatieve persoonlijkheid, is dat in Israël de basiseenheid van de stam (uku of gemeenschap) gevormd werd door het vadershuis (matarumah), d.w.z. de clan. Eenheid ontsprong aan de kracht van de vader en moeder (inahamah) aan hun vermogen de familie het stempel van hun karakter op te drukken. Deze verwantschapsrelatie bepaalde het handelen van de gezinsleden en de relatie met de gehele gemeenschap. In Israël verlangde men van de enkeling, dat hij handelde in overeenstemming met de wensen en eisen van zijn verwanten. Als hij in gebreke bleef, raakte dat de gemeenschap waartoe hij behoorde. Zo ontdekt men in dit begrip corporatieve persoonlijkheid een unieke relatie tussen individu en gemeenschap.

Een relatie van solidariteit, die opgevat dient te worden als een taak van de groep om de zwakke en onderdrukte groepsleden te beschermen. Een taak en verplichting die achter de praktijk en instelling ligt van de goel (losser), waarmee pdt W.H.T. Tutuarima zijn ingezonden stuk eindigt: De hoop op en verwachting van de goddelijke solidariteit.

Vertaling van W. H. Tutuarima, 'Bertekun karena tahu':

Volharden omdat je weet hebt.

Want ik weet dat mijn Verlosser leeft, Job 19,25.

Vijf jaar MENA en 5 jaar MURIA voor een taak die bij het Zuid Molukse volk weerklank heeft gevonden als een plicht die zij op zich dient te nemen, zodat uiteindelijk de hoogste glorie van elk volk bereikt kan worden d. i. vrijheid en soevereiniteit. Deze taak komt van de Heer, die een nieuwe weg heeft gebaad voor ons volk. Terwijl rondom onze familie en vrienden hun leven en geluk opofferden, en het bloed van onze dierbaren een zee van bitterheid vormde, zijn wij die hen vervangen niet wanhopig, afgezien daarvan klinkt de leuze kreet: MENA! Een kreet die beantwoord moet worden met: MURIA!

Vijf jaar van lijden dat naar de mening van buitenstaanders geen zin heeft. Vijf

jaar beladen met diverse inspanningen, terwijl het leek alsof alles zinloos was! En omdat wij kwetsbare mensen zijn, waren wantrouwen en misverstanden onderling in die vijf jaar niet gering. Maar wat onze hoop veelal deed schokken is dat onze roep tot de Heer geen antwoord kreeg! Het Zuid Molukse volk riep keer op keer: MENA! maar de Heer zweeg. Vanuit de hemel was geen hoorbaar antwoord waar wij zo op hoopten: MURIA!

Op die wijze is onze lot en situatie hetzelfde als die van Job. Achtereen verloor deze man van lijden al zijn eigendom en bezittingen, en zelfs tot tien keer toebracht Job een dierbaar kind naar het graf. Tenslotte werd zijn eigen gezondheid aangetast door lepra. Wat hem overbleef is zijn vrouw, die hem aanzette de Heer te vervloeken die geen medelijden toonde. Voorts zijn vier vrienden die achtereen tegen hem zeiden: Job de grondslag en doel van jouw leven is fout! Groot is het lijden van ons volk. Niet te tellen is het geestelijk en materieel verlies dat ons leven moeilijk maakt. Is de grondslag van het Zuid Molukse volk fout, zijn al haar idealen verboden? Is ons geloof en vertrouwen in de Heer vergeefs, en is het waar dat wij onszelf hebben bedrogen? Ook is het bekend dat er vele vrienden zijn die ons proberen te vertroosten met hun verklaringen, dat de soevereiniteit van het Zuid Molukse volk een droom is, want hun vaderland is onvruchtbaar en haar opbrengst is gering ... Het antwoord van Job op al de opvattingen van zijn vrienden is: Ik weet dat mijn Verlosser leeft! Ik ... dat betekent zelfbesef. Weet ... dat betekent: zien of niet zien, nooit twijfel ik! Voor Job is er een Verlosser d.w.z. een verwant die genegen is om alle last van het leven van zijn broeder weg te dragen. Iemand van vlees en bloed zoals Job.

Een verlosser die leeft d.w.z. die er is (aanwezig is), ook al is hij niet zichtbaar omdat hij aan de blik van de mens onttrokken is. Job staat niet tegenover een verlosser die overleden is en later uit de dood is opgestaan, maar Job steunt op een GOEL, iemand die alle last, lijden en ellende van zijn broeder inlost, vrijkoopt. Het is

net als iemand onder ons die een heel groot vermogen verpand in het pandhuis, maar later niet meer in staat is om dat vermogen in te lossen. Maar gelukkig, er is een andere verwant die genegen is om dat vermogen in onze plaats in te lossen. Dit is een wonder dat grote vreugde brengt. Wat Job niet heeft geweten is geopenbaard aan het Zuid Molukse volk door het Woord van de Heer. Wij hebben een Verlosser die om ons is doodgegaan en later uit de dood is opgestaan om ons.

Dit is een zeer verheven wonder, daarom met de grote waarachtigheid van de zekerheid van Job moeten wij steeds tegen elkaar zeggen: Ik weet dat mijn Verlosser leeft! Daarom volhard ik, want ook al krijgt de kreet MENA van mijn volk geen enkel antwoord, maar omdat mijn Verlosser leeft zal het eens duidelijk en helder beantwoord worden met: MURIA!

Niet te geloven eigenlijk dat 6 legerpredikanten een nieuwe kerk oprichten ver van huis en haard, land en familie. En straks 70 jaar. Het lijkt wel een 'creatio ex nihilo'.

De GIM na 70 jaar

Mag dit schrijven een bijdrage zijn voor het onderzoek van ds. M. Patawala met de titel 'Batjarita di rumah HUA'. Hoe heeft het kerkelijk leven van de GIM zich ontwikkeld?

Ik zou willen pleiten om het onderzoek niet enkel tot het jongeren werk te richten maar het breder op te zetten, want binnen de rumah HUA van de GIM heb je nu te maken met 5 generaties.

Maar ook wil dit artikel een bijdrage zijn voor de Convent dagen Wuppertal 7-9 Juni 2022 met de vastgestelde programma dagindeling. Ik stel voor dat er meer 'inhoudelijk' met elkaar gesproken wordt, d. w. z. men praat wel over zijn/haar pendeta-zijn binnen de GIM, maar op welke GIM-basiszaken verlaat men zich dan in zijn/haar pendeta-zijn van de GIM? Welke zaken als erfenis van de GIM wil men straks doorgeven aan de volgende generaties? Voor mij zie ik de verdere ontwikkeling van de GIM na 70 jaar als

31 Augustus 1951 In de Eerste Classis Vergadering van Classis GPMB op 31 Augustus 1951 te Woerden, verklaarde Classis GPMB zich solidair met het Zuid Molukse volk en solidair met het rechtvaardig streven van het kerkvolk naar een vrije Republiek der Zuid-Molukken. Onder geen enkele voorwaarde wenst Classis GPMB zich te onderwerpen aan de kanselboodschap van Moederkerk (GPM-Ambon).

3 December 1951 Op 3 December 1951 namen de predikanten, die in Den Haag bijeen waren, het principe besluit om de statutaire binding met de Moederkerk (GPM Ambon) te verbreken. Op 10 Januari 1952 werden voorbereiding commissies gevormd belast met het opstellen van verordeningen voor een nieuwe kerk.

September 1954 In September 1954 werd de naam GIMB veranderd in de GIM - Geredja Indjili Maluku, ter benadrukking dat zij een zelfstandige kerk is.

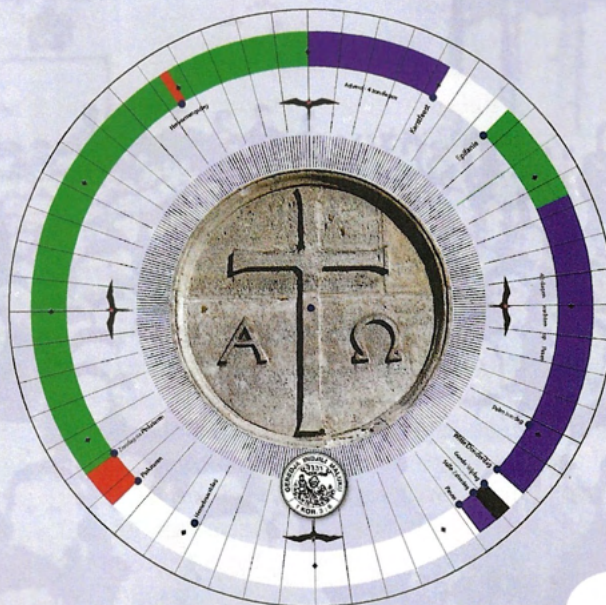
1 April 1953 Op 1 April 1953 meldde de GIMB aan de Moederkerk op Ambon de oprichting van haar kerk.

25 November 1952 Op 25 November 1952 te 's-Gravenhage werd opgericht de GIMB - Geredja Indjili Maluku di Belanda. De hoogste orgaan van de GIMB was de Synode (vergadering), en de nieuw opgerichte kerk was verdeeld over 6 Classis.

5 September 1952 Op 5 September 1952 rondten de voorbereidingscommissies hun werk af. Een nieuwe commissie onder voorzitterschap van pdt. J. Uneputti werd ingesteld om de kerkorde en de verordeningen voor de Classis en de kerkelijke gemeenten op haar praktische toepassing te toetsen en om voorstellen te doen voor de naam van de nieuwe kerk.

22 September 1952 Op 22 September 1952 rondde deze commissie haar werkzaamheden af.

24 November 1952 Op 24 November 1952 - op de vooravond van de oprichting van een nieuwe kerk- kwamen met bussen uit de kampen, predikanten en kerkraden bijeen in het gebouw aan de Ruyterstraat 23 te Den Haag voor de viering van het Heilig Avondmaal. Met I Korintiërs 3: 1-23 (Naar de genade Gods die mij gegeven is als kundig bouwmeester het fundament gelegd, waarop een ander op voortbouwt. Maar ieder zie wel toe, hoe hij bouwt. Want een ander fundament, dan dat er ligt, namelijk Jezus Christus, kan niemand leggen) openden de kerkelijke leiders de constituerende vergadering van een nieuwe kerk: de Geredja Indjili Maluku di Belanda (GIMB).

volgt: Laten we uitgaan van de gedachte dat 4 zaken bepalend zijn geweest (nog steeds) voor de GIM in haar bestaan als kerk, en dat deze 4 zaken 'direct' afkomstig zijn van de Heer:

*** Firman/het Woord:** Hij maakte de regels van het verbond bekend, de tien geboden (woorden). Hij schreef ze op twee stenen platen en eiste dat u zich eraan zou houden- Deuteronomium 4, 13.

Houd de geboden(woorden) die Ik u vandaag opleg steeds in gedachten.

Prent ze u kinderen en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat- Deuteronomium 6, 6-7.

U hebt zijn macht leren kennen: Hij liet u hongerlijden en gaf u toen manna te eten, voedsel dat u nooit eerder had gezien en uw voorouders evenmin. Zo maakte Hij u duidelijk dat een mens niet leeft van brood alleen, maar van alles wat de mond van God voerbrenge- Deuteronomium 8, 3

De geboden (woorden) die Ik u vandaag heb gegeven, zijn niet te zwaar voor u en liggen niet buiten uw bereik. Ze zijn niet in de hemel, dus u hoeft niet te zeggen:

Wie stijgt voor ons op naar de hemel om ze daar te halen en ze ons bekend te maken,

zodat wij ernaar kunnen handelen? Ook zijn ze aan de overkant van de zee, dus u hoeft niet te zeggen: Wie steekt de zee voor ons over om ze daar te halen en ze ons bekend te maken, zodat wij ernaar kunnen handelen. Nee, die geboden(woorden) zijn heel dicht

-bij, ze zijn in u mond en in uw hart; u kunt ze volbrengen- Deuteronomium 30, 11-14.

*** Baptisan/Doop**

Pengakuan Iman/ Geloofsbelijdenis: Jezus kwam dichterbij en zei tegen hen:

Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde. Ga dus op weg en maak alle volken tot Mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat Ik jullie opgedragen heb.

En houd dit voor ogen: Ik ben met jullie alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld- Mattheüs 28, 18-20.

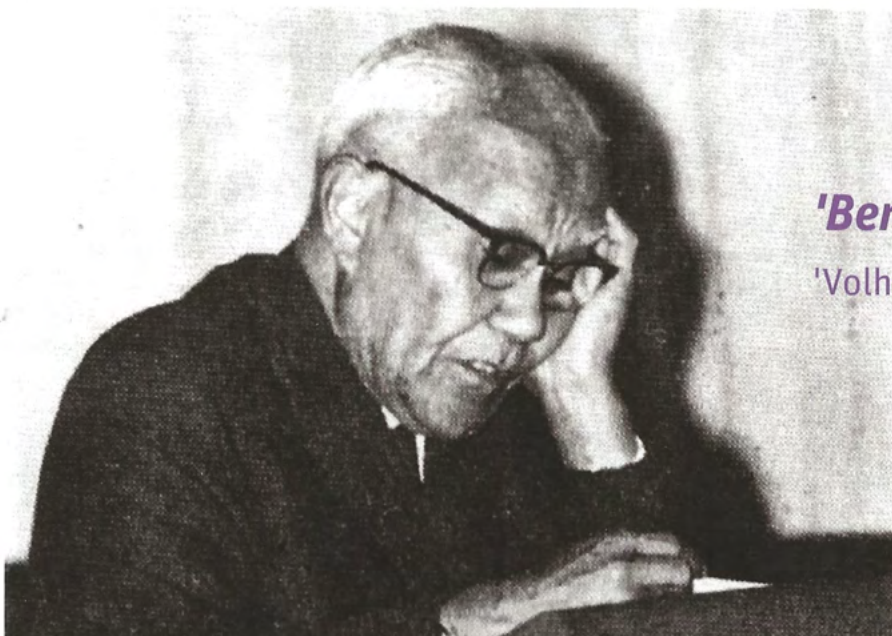
*** Perdjamaan Asa jang Kudus/Avondmaal:**

Toen de avond was gevallen, lag Hij samen met de twaalf aan voor de maaltijd. Toen ze verder aten nam Jezus een brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood en gaf de leerlingen ervan met de woorden:

Neem eet, dit is Mijn lichaam. En Hij nam een beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker met de woorden: Drink allen hieruit, dit is Mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden- Mattheüs 26, 20. 26-28.

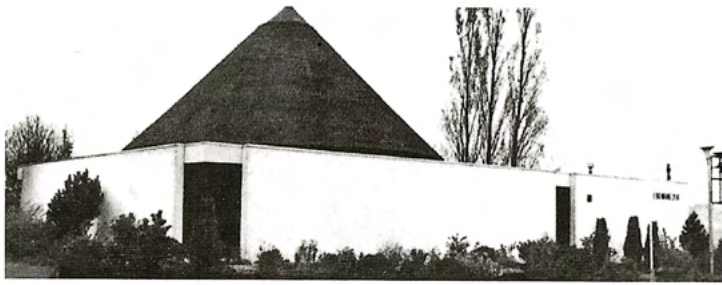
Het zou goed zijn om deze 4 zaken af te zetten tegen of te toetsen aan de Molukse geloofshouding supu-no'o'e-repe en de kerkelijke ontwikkeling van de GIM tot nu toe, om zo perspectief en richting te krijgen en te scheppen voor de verdere toekomst van GIM.

Een van de grootste uitdagingen voor de GIM in de toekomst zal het op eigen wijze beleven, ervaren en uitdragen van het geloof zijn. Want nog steeds moeten wij ons ontworstelen van de westerse theologie. De culturele kolonisatie door middel van de theologie als een systeem ging totaal voorbij aan de eigen situatie. Zo blijft godsdienst dan een van de effectieve middelen om de volken te onderwerpen, en macht over hen uit te oefenen.

'Bertekun karena tahu'

'Volharden omdat je weet hebt'

Toegepast op 70 jaar GIM moet gezegd worden dat deze kolonisatie door middel van de theologie steeds is doorgegaan tot aan de dag van vandaag. Weliswaar werd er een eigen kerk opgericht, maar deze werd gekenmerkt doordat het op Nederlandse westerse leest is geschoeid. En hoe langer het verblijf in Nederland duurde, hoe meer ook de GIM verstrikt raakte in het web van invloeden van hier, waarbij het eigene (het Molukse) meer en meer in gedrang raakte. En tegenwoordig vallen de structuren - waarin en waarmee de traditie gestalte krijgt en wordt doorgegeven- tussen gezin en maatschappij (familie, school, vereniging) weg. De massa/sociale media vervullen nu de functies die vroeger aan deze structuren toekwamen. Maar dat kan betekenen dat de massa/sociale media de functies van zingeving en normgeving van de kerk overnemen. De kerk is niet langer de bezitster van sleutelwaarden. Het individu moet zelf de zin van het bestaan zoeken, nauwelijks geholpen door de samenleving als geheel of door bemiddelaars als gezin, school en kerk.

Als men 70 jaar GIM aan het Molukse geloofsmodel 'supu-no'o'e-repe' zou toetsen, dan geeft dit model aan dat het gelukt is om vanuit het eigene (het Molukse) voorstelling te geven van het geloof. Ondanks dat 70 jaar GIM een beeld van ontwikkeling geeft dat sterk bepaald werd door een Nederlandse westerse context, waardoor het eigene meer en meer werd beleefd en uitgedragen via het Molukse culturele leven. Maar bovenal geeft de toetsing van 70 jaar GIM en het Molukse geloofsmodel 'supu-no'o'e-repe' heel diep het verschil aan tussen het Griekse en het Hebreeuwse denken: de ene is het ordenend denken en de ander is een luisterend-antwoordend denken dat dichterbij de Hebreeuwse Bijbel staat, maar ook bij het model 'supu-no'o'e-repe'.

Zal de GIM, terugkijkend op de afgelopen 70 jaar, het eigene (Maluku) in haar naam kunnen doorgeven aan en voortzetten bij de volgende generaties?

Ja, ik ben daar hoopvol in, want ik heb het zelf meegemaakt dat het mogelijk was. In de begin jaren dat ik predikant was, werd ik aangesteld als voorzitter van de Komisi Pengadjaran, waar ik te maken kreeg met ODS (orang dari sana) met name de eerste generatie pendeta's zoals: oom Ernst Paliama, oom Ais Siwabessy, oom Ben Rahantoknam, maar ook denk ik aan oom Harry Hendrik, bung Ot Pattikawa en usi Mien Siegers-Latupeirissa. Allen waren goed onderlegd en geschoold, dat bleek wel uit de discussies die we met elkaar hadden. Maar soms brak het ineens door, dan zaten ze voluit te vertellen over het eigene (het Molukse) en dan kon ik er alleen maar ademloos naar zitten luisteren. En ik moet dan altijd denken aan de uitspraak over Simon Tahamata als Molukse voetballer: Hij voetbalt mysterieus!

Maar ook over de jonge generatie ODS ben ik hoopvol gestemd, dat zij het eigene (het Molukse) kunnen waarborgen voor de volgende generaties. Want ook bij hen breekt het eigene (het Molukse)

soms onverwachts door in woord en daad. Maar wat mij vooral aan deze jonge generatie ODS beroert en ontroert zijn twee zaken: (1) zij doen mij denken aan mijn ouders (1e generatie). Hun overtocht naar Nederland, huis en haard en familie achterlatend. Naar een vreemd land waar zij de taal niet eens spraken.

(2) Ik dank onze lieve Heer dat Hij deze jongere generatie ODS de mogelijkheid en kans heeft gegeven en geboden om ons hier te helpen in het behoud van het eigene (het Molukse). Daarom ben ik ervan overtuigd dat het behoud en voortzetten van het eigene (het Molukse) alleen kans van slagen heeft als ODS en ODSi (orang dari sini) worden verenigd (satu-padu) om het eigene (het Molukse) te waarborgen voor de generaties die komen.

Pdt Dr. Z.P. Pattikayhatu
's-Hertogenbosch, Augustus 2022

EVANGELIE MOVE

seconden, minuten, uren, dagen
weken, maanden werden jaren
momenten van herinneren, ik volgde
mijn vader naar het gebouw
waar ik leerde

om goed te zijn voor de ander
waar ik speelde, rende
liederen zong om te verbinden
de Evangelie, het goede nieuws
waar ik me in herken, Hem in
respecteer

als de klanken van de suling
de rust van mijn moeder
de vrouw die mij troostte
de energie van mijn vader
die mij sterkte, de boodschap
voor Maluku, de gemeenschap

als de zee die haar golven telt
bij elkaar brengt, om weer zee
te mogen zijn
vragen blijft stellen om het hart
mijn hart, om de kracht, Zijn kracht
te blijven voelen

maar aan het kwijtraken ben
het zoeken beëindigd
Ik speel, ren en zing niet meer
ben het goede nieuws aan het verliezen
de verbinding vervaagd
ik vraag me af
wat de Evangelie is geworden
seconden, minuten, uren, dagen
weken, maanden werden jaren
uitroepetekens vraagtekens
wat is het, dat jou en mij verbindt
als jij mij alleen achter laat

Djodjie C.A. Rinsampessy
is dichter/ publicist
en heeft een aantal
publicaties op zijn naam
staan. Voordat Corona in
2020 uitbrak kwam zijn

derde dichtbundel uit genaamd: *'Elke dag
Holland, Manis é'*. Eind oktober 2022 komt
Rinsampessy samen met Guido Abuys met het
boek: *'Van Top Tot Teen Molukker'* uitgegeven
door Koninklijk uitgeverij van Gorcum. *'Van
Top tot Teen Molukker'* vertelt het verhaal
van de ontmoeting en confrontatie met de
Nederlandse cultuur aan de hand van twaalf
interviews met Molukkers uit de eerste,
tweede, derde, vierde en vijfde generatie.
Ook worden drie Nederlanders geïnterviewd
die veel contacten hebben met Molukkers,
privé en professioneel.

'ROEPING'

1 SAMUEL 3: 1-18

Colofon:
Uitgave: GIM Pusat Kindok
Grafisch vormgeving/layout: N. Tahitu, Elst
Oplage: 1000

Foto's en illustraties:
De foto's in 'MADJALAH 70 TAHUN GIM' komen van GIM Pusat Kindok, Ferry Pattipeilohy,
Michael Kuhurima, Nus Tahitu en uit het 'GEDENKBOEK 35 JAAR GEREJJA INDJILI MALUKU'